

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

КОВАЛЬОВА СВІТЛАНА ПЕТРІВНА

УДК 636.597:504.054(477)

ЕКОЛОГІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВИРОЩУВАННЯ КАЧОК
НА РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ
ТЕРИТОРІЯХ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

03.00.16 – екологія

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата сільськогосподарських наук

Житомир – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті сільського господарства Полісся Національної академії аграрних наук України.

Науковий керівник: доктор сільськогосподарських наук, професор,
академік НААН України
Савченко Юрій Іванович,
Інститут сільського господарства Полісся НААН України,
головний науковий співробітник відділу тваринництва.

Офіційні опоненти: доктор сільськогосподарських наук, професор,
член-кореспондент НААН України
Славов Володимир Петрович,
Житомирський національний агроекологічний університет,
завідувач кафедри технологій переробки
та якості продукції тваринництва;

доктор сільськогосподарських наук, професор
Разанов Сергій Федорович,
Вінницький національний аграрний університет,
завідувач кафедри екології та охорони
навколишнього середовища.

Захист відбудеться «03» червня 2015 року о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 14.083.01 у Житомирському національному агроекологічному університеті за адресою: 10008, м. Житомир, бульвар Старий, 7, навчальний корпус № 1, аудиторія 55.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотечі Житомирського національного агроекологічного університету за адресою: 10008, м. Житомир, бульвар Старий, 7.

Автореферат розісланий «30» квітня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат с.-г. наук

Т. П. Василюк

АНОТАЦІЯ

Ковальова С.П. Екологічне обґрунтування вирощування качок на радіоактивно забруднених територіях Полісся України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 03.00.16 – екологія. – Житомирський національний агроекологічний університет, Житомир, 2015.

У дисертаційній роботі викладено теоретичний та експериментальний матеріал щодо отримання екологічно безпечної качиною продукції при вирощуванні птиці на територіях з різною щільністю радіоактивного забруднення. Вперше проведені комплексні дослідження особливостей вирощування качок в особистих підсобних господарствах без використання комбикормів (на кормах власного виробництва) і за різних способів утримання: вольєрне і з використанням водоймищ. Визначено особливості росту та розвитку качок за різних способів утримання. Встановлено закономірності морфологічних показників крові між качками обох способів утримання.

Визначено радіоекологічний стан кормів на присадибних ділянках, досліджено питому активність ^{137}Cs в продуктах забою птиці (м'язи, шкіра, кістки, внутрішні органи). З'ясовано переваги вигульного способу утримання качок над безвигульним для отримання екологічно чистої продукції птахівництва.

Досліджено концентрацію важких металів та мікроелементів у продуктах забою качок.

Розраховано економічну ефективність вирощування качок в особистих підсобних господарствах, що належать до різних зон радіоактивного забруднення.

Результатами досліджень доведена можливість вирощування качок за безвигульного та вигульного способу утримання у фермерських та особистих підсобних господарствах населення для отримання екологічно чистого качиною м'яса, яке займає значну частку м'ясних продуктів харчування населення, що мешкає на забруднених радіонуклідами територіях.

Ключові слова: вигульний та безвигульний спосіб утримання, питома активність ^{137}Cs , концентрація, важкі метали, свинець, кадмій, морфологічні показники крові, качки, продукти забою, м'язи, шкіра, кістки, внутрішні органи.

АННОТАЦИЯ

Ковалева С.П. Экологическое обоснование выращивания уток на радиоактивно загрязненных территориях Полесья Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата сельскохозяйственных наук по специальности 03.00.16 – экология. – Житомирский национальный агроэкологический университет, Житомир, 2015.

В диссертационной работе изложены теоретические и экспериментальные материалы по получению экологически безопасной утиной продукции при выращивании птицы на территориях с различной плотностью радиоактивного загрязнения. Впервые проведены комплексные исследования особенностей выращивания уток в личных подсобных хозяйствах без использования комбикормов (на кормах собственного производства) и при разных способах содержания: вольерное и с использованием водоемов. Определены особенности роста и развития

уток при разных способах содержания. Установлены закономерности морфологических показателей крови между утками обоих способов содержания.

Определено радиэкологическое состояние кормов на приусадебных участках, исследовано удельную активность ^{137}Cs в продуктах убоя птицы (мышцы, кожа, кости, внутренние органы). Установлены преимущества выгульного способа содержания уток над безвыгульным для получения экологически чистой продукции птицеводства.

Исследовано концентрацию тяжелых металлов и микроэлементов в продуктах убоя уток. Рассчитана экономическая эффективность выращивания уток в личных подсобных хозяйствах, относящихся к разным зонам радиоактивного загрязнения.

Результатами исследований доказана возможность выращивания уток при безвыгульном и выгульном способах содержания в фермерских и личных подсобных хозяйствах населения для получения экологически чистого утиного мяса, которое занимает значительную часть мясных продуктов питания населения, проживающего на территориях радиоактивно загрязнения.

Ключевые слова: выгульный и безвыгульный способ содержания, удельная активность ^{137}Cs , концентрация, тяжелые металлы, свинец, кадмий, морфологические показатели крови, утки, продукты убоя, мышцы, кожа, кости, внутренние органы.

SUMMARY

Kovaliova S.P. The ecological substantiation of raising ducks on radiocontaminated territories of Ukrainian Polissya. - Manuscript.

Thesis for a Candidate degree in agricultural science, in speciality 03.00.16 -- Ecology. – Thytomyr National Agroecological University, Thytomyr, 2015.

The thesis covers the theoretical and experimental materials related to obtaining ecologically safe duck produce under raising poultry on the territories with various radiocontamination density. The author is the first to carry out integrated investigations into the peculiarities of raising ducks in subsidiary small-holdings without using mixed fodders (on the basis of own make fodders) under various ways of keeping – indoor and with the use of water reservoirs. The peculiarities of the duck growth and development under various ways of keeping are determined. The regularities of the blood morphological indices in ducks under both ways of keeping are established.

The radioecological state of fodders on household plots is determined, the specific activity of ^{137}Cs in the poultry slaughter produce (muscles, skin, bones and internals) is investigated. The advantages of outdoor keeping of ducks over indoor keeping with the aim of obtaining ecologically safe poultry produce are specified.

The contamination of heavy metals and microelements in the ducks slaughter produce is investigated.

The economic efficiency of raising ducks in subsidiary small-holdings which refer to various radiocontaminated zones is calculated.

The investigation results make it possible to prove the possibility of raising dusks using indoor and outdoor ways of keeping on farms and in subsidiary small-holdings of the population with the aim of obtaining ecologically safe dusk meat which is one of the basic meat food for the population residing in the zone of radioactive contamination.

Key words: outdoor and indoor ways of keeping, ^{137}Cs specific activity, concentration, heavy metals, lead, cadmium, morphological indices of blood, ducks, slaughter produce, muscles, skin, bones, internals.